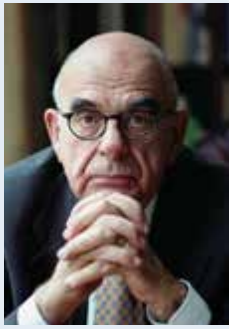

Stad aan zee

Jan Pronk (foto Dida Mulder)

Zodra steden zich buiten hun stadsmuren gingen uitbreiden, vervaagde de grens tussen stad en landschap. Maar toen de verkeersdrukke toenam, werden nieuwe muren opgetrokken: brede, snelle en drukke verkeerswegen rond de stad. De wegingring werd een nieuwe grens, die niet gemakkelijk te voet of per fiets kon worden overgestoken. Steden raakten bekneld. Ze werden compacter bebouwd, met meer hoogbouw, alles dichter op elkaar, minder groen, drukker en luidruchtiger.

Steden gelegen aan een rivier konden zich daaraan onttrekken. Verkeerswegen rondom vormen geen keurslijf. De

rivier biedt een uitweg. Rivieren vergroten de ruimte, binnen en rond de stad. Rivieren helpen de stad ademen en bruggen brengen de overkant dichterbij. Biedt Maastricht niet meer groen, ruimte en rust dan Utrecht of Eindhoven? Steden aan zee zijn nog meer in het voordeel. Als er geen ringweg ligt tussen een stad en de kust, ligt één kant van de stad helemaal open. Daar is uitzicht, ruimte, rust en stilte. Daar is zicht op brede wolkenluchten. Aan de zeezijde van de stad is de nacht nog donker. Steden aan zee zijn groener en opener. Ze worden niet door kunstwerken bekneld, maar ondergaan de invloed van het water, het landschap en de natuur. Het leven is er minder gejaagd, er is altijd een natuurlijke uitweg dichtbij.

Veel steden aan zee liggen niet direct aan de kust, maar een stukje ervandaan. Ze worden toch nog door wegen omringd; het verkeer wringt zich er tussen en er ontstaat een rafelrand tussen de stad en de zee. Den Haag is anders. Het is een hoofdstad aan zee. De industrie van Den Haag – het landsbestuur en de politiek – doet geen beroep op de ruimte bij de kust. De binnenstad, Scheveningen, de boulevard, het strand en de zee sluiten naadloos op elkaar aan. Den Haag heeft uitzicht op een wijde horizon.

Die horizon schept ruimte en houvast. De afbakening tussen zee en zwerk ligt altijd op dezelfde plaats, een grens die overdag scherp afgetekend staat en ook bij nacht nog zichtbaar is. De zee en de wolken zijn iedere dag anders. Dat maakt de horizon steeds nieuw, maar zij blijft, ook als het stormt. Bruno van den Elshout maakte er foto's van, duizenden foto's van dezelfde horizon, gezien vanaf dezelfde plek aan de Haagse kust, in Kijkduin, zoals Mesdag destijds de kust en de zee schilderde vanaf een en dezelfde plek in Scheveningen. Een selectie van de foto's is recentelijk tentoongesteld in Museum Panorama Mesdag. Voor wie dat heeft gemist is er een boek met honderden foto's: *New Horizons*.

Het kan ook andersom: kijken naar een stad van buitenaf, vanaf de horizon. Dat kan bij uitstek bij een stad aan zee, een open stad, met zicht op de wereld en bereid naar zich zelf te kijken met ogen van buiten.

Den Haag, stad aan zee, waar je ver naar buiten kunt kijken. Eigenlijk een ideale stad voor het kloppend hart van de politiek, niet introvert, maar open, met zicht op de wereld om ons heen. Zo zou het kunnen zijn.

Jan Pronk

Verkoopadressen wenskaarten Vrienden van Den Haag

- Frederik Hendriklaan 179: De Vulpen Cards
- Van Hoytemastraat 85: Kantoorboekhandel Benoordenhaeghe
- Javastraat 21: Eijgendaal's Kantoorvakhandel
- Johanna Westerdijkplein 75: winkel van De Haagse Hogeschool
- Keizerstraat 50: Boekhandel Scheveningen
- Kleine Loo 324: Kantoorboekhandel Weimar
- Korte Vijverberg 7: Museumwinkel Haags Historisch Museum
- Lange Voorhout 58 b, Museum Shop Den Haag
- Loosduinse Hoofdstraat 300: Boekhandel Kroon
- Prinsestraat 1-3: Berlage kantoorvakhandel
- De Savornin Lohmanplein 22b: Carla's Boeken
- Spui 68: VVV-kantoor (in de Centrale Bibliotheek)

COLOFON

Redactie

Jacintha van Beveren, eindredactie
Els M. van den Broek
Niek 't Hart
Bert Hilberts
Rob van Kleef, fotoredactie
Martin Snuverink
Piet Vernimmen

Redactieadres

Van der Heimstraat 72, 2582 SB Den Haag

Nieuwe kopij

Kopij voor nummer 2015-3 dient uiterlijk zondag 29 maart 2015 te zijn toegestuurd aan het e-mailadres redactie@vriendenvandenhaag.nl.

De inhoud van de artikelen in Ons Den Haag weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de mening van het bestuur van de Vereniging Vrienden van Den Haag of van de redactie van Ons Den Haag.

Oplage

1.500

Vormgeving en druk

Albani Drukkers bv, Den Haag

